

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 15 grudnia 2022 r.

**w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
oraz niektórych innych ustaw**

Senat, po rozpatrzeniu uchwalonej przez Sejm na posiedzeniu w dniu 1 grudnia 2022 r. ustawy o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw, wprowadza do jej tekstu następujące poprawki:

- 1) w art. 1:
 - a) w pkt 1:
 - w ust. 4:
 - w pkt 1 po wyrazie „Naukowej” dodaje się wyrazy „ , zwana dalej „RDN”,”,
 - w pkt 2 i 3 wyrazy ”Rada Doskonałości Naukowej” zastępuje się wyrazem „RDN”,
 - w ust. 5:
 - w zdaniu pierwszym wyrazy ”Rada Doskonałości Naukowej” zastępuje się wyrazem „RDN”,
 - w zdaniu drugim wyrazy ”Rady Doskonałości Naukowej” zastępuje się wyrazem „RDN”,
 - b) w pkt 9 po wyrazach „art. 36” dodaje się dwukropek, pozostałą treść oznacza się jako lit. b i dodaje się lit. a w brzmieniu:
 - „a) ust. 12 otrzymuje brzmienie:
 - „12. Postępowania w sprawie nadania stopnia naukowego lub stopnia w zakresie sztuki, wszczęte i niezakończone do dnia postawienia uczelni w stan likwidacji, prowadzą podmioty wskazane przez RDN.”,”;
- 2) w art. 1 skreśla się pkt 2;

- 3) w art. 1 skreśla się pkt 3;
- 4) w art. 1 w pkt 4 skreśla się lit. a;
- 5) w art. 1 w pkt 4 skreśla się lit. b;
- 6) w art. 1 skreśla się pkt 8;
- 7) w art. 1 w pkt 12, ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. W przypadkach i na warunkach określonych w regulaminie studiów uczelnia, na wniosek studenta, może zaliczyć na poczet zajęć praktycznych lub praktyki zawodowej czynności wykonywane przez niego w szczególności w ramach zatrudnienia, stażu lub wolontariatu, jeżeli umożliwiły one uzyskanie efektów uczenia się określonych w programie studiów dla odpowiednio zajęć praktycznych lub praktyk zawodowych.”;
- 8) w art. 1 w pkt 14, w ust. 2 wyrazy „nie przekracza 1,6” zastępuje się wyrazami „nie przekracza 1,7”;
- 9) w art. 1 w pkt 18, w ust. 2a po wyrazie „dydaktyczne” dodaje się wyrazy „, określone w statucie uczelni”;
- 10) w art. 1 w pkt 42, w art. 217b wyrazy „art. 212 i art. 213” zastępuje się wyrazami „art. 212, art. 213, art. 215 i art. 216”;
- 11) w art. 1 w pkt 44, w ust. 1 wyrazy „, o której mowa w art. 219 ust. 1” zastępuje się wyrazami „ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego”;
- 12) w art. 1 w pkt 48, w art. 226a dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Od decyzji, o której mowa w ust. 1, przysługuje wniosek o ponowne

rozpatrzenie sprawy.”;

- 13) w art. 1 w pkt 62 w lit. a, w ust. 3a w pkt 1 w lit. b skreśla się wyraz „przepisów”;
- 14) w art. 1 w pkt 62 skreśla się lit. b;
- 15) w art. 1 w pkt 67:
 - a) w lit. c, w ust. 3 wyrazy „macierzyńskim, urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopie ojcowskim, urlopie rodzicielskim lub urlopie wychowawczym, udzielonych na zasadach określonych w ustawie” zastępuje się wyrazami „związanym z rodzicielstwem, określonym w przepisach działu ósmego ustawy”,
 - b) po lit. d dodaje się lit. ... w brzmieniu:

„...) w ust. 5 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Do tego okresu nie wlicza się przerwy w działalności naukowej związanej z urlopem związanym z rodzicielstwem, określonym w przepisach działu ósmego ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, albo pobieraniem zasiłku chorobowego lub świadczenia rehabilitacyjnego w związku z niezdolnością do pracy, w tym spowodowaną chorobą wymagającą rehabilitacji leczniczej.”;
- 16) skreśla się art. 2–4;
- 17) w art. 7, art. 8 i art. 11 skreśla się wyrazy „w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą”;
- 18) w art. 7 wyrazy „niniejszej ustawy” zastępuje się wyrazami „art. 1 pkt 1”;
- 19) w art. 9 skreśla się wyrazy „w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.”;
- 20) w art. 11 wyrazy „niniejszej ustawy” zastępuje się wyrazami „art. 1 pkt 64”;

- 21) w art. 12 wyrazy „niniejszej ustawy” zastępuje się wyrazami „art. 1 pkt 68”;
- 22) w art. 13 w pkt 1 po wyrazach „pkt 1” dodaje się wyrazy „, , pkt 9 lit. a, pkt”.

MARSZAŁEK SENATU

Tomasz GRODZKI

UZASADNIENIE

Na posiedzeniu w dniu 15 grudnia 2022 r. Senat rozpatrzył ustawę o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz niektórych innych ustaw i uchwalił do niej 22 poprawki.

Poprawki nr 2–10, 14 i 16 mają charakter merytoryczny.

Poprawka nr 2 zmierza do utrzymania dotychczasowych zasad uwierzytelniania dokumentów przez uczelnie i wyższe seminaria duchowne prowadzone przez kościoły i inne związki wyznaniowe. Senat zwraca uwagę, że przez 4 lata obowiązywania ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, zwanej dalej „PSWiN”, uwierzytelnienie dyplomów doktorskich i habilitacyjnych, nadawanych przez uczelnie kościelne podlegało tym samym zasadom, jakie obowiązywały w uczelniach i instytucjach niekościelnych (nie rodziło to problemów praktycznych), oraz że uwierzytelnianie dyplomów stopni naukowych powinno opierać się na jednolitych, powszechnych zasadach obowiązujących we wszystkich instytucjach systemu szkolnictwa wyższego i nauki w Polsce. Poprawka ta wychodzi naprzeciw stanowisku Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Poprawka nr 3 eliminuje zmianę, która umożliwi uczestnictwo w posiedzeniach rady uczelni, z głosem doradczym, przedstawicielom każdej działającej w uczelni zakładowej organizacji związkowej. Senat zwraca uwagę, że na gruncie obowiązujących przepisów organizacje związkowe uczestniczą z głosem doradczym w posiedzeniach senatów uczelni i mają prawo przedstawiania swojego stanowiska na tym forum. Mogą także, w świetle obowiązującego prawa, przedstawiać takie opinie radom uczelni, natomiast rada uczelni ma prawo zaprosić na swoje posiedzenia dowolne podmioty, w tym przedstawiciele związków zawodowych. Przedstawiane w trakcie prac nad ustawą uzasadnienie zmiany dokonywanej przez art. 1 pkt 3 jest dla Senatu nieprzekonujące. Pełną argumentację, potwierdzającą negatywne konsekwencje wprowadzenia takiej zmiany, można znaleźć w opinii Ośrodka Współpracy Rad Uczelni z dnia 9 listopada 2022 r. Senat zauważa, że rola, kompetencje i skład rad uczelni zostały jasno określone w PSWiN w następstwie szerokiej dyskusji nad koncepcją nowego organu uczelni, w ramach Kongresu Nauki Polskiej, który odbył się w latach 2017–2018. Nie sposób nie odnieść wrażenia, że art. 1 pkt 3 ignoruje poczynione wówczas ustalenia. Poprawka ta wychodzi naprzeciw stanowisku Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Poprawka nr 4 eliminuje zmianę art. 20 ust. 7 PSWiN. Zmiana zmierza do podwyższenia z 67 do 70 lat i wyrównania wymagania w odniesieniu do maksymalnego wieku osób kandydujących do pełnienia funkcji w uczelni (rektora, członka rady uczelni, senatu, kolegium elektorów, innego statutowego organu uczelni publicznej) lub w federacji podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz dla osób kandydujących do pełnienia funkcji w instytucjach i organach działających w ramach systemu szkolnictwa wyższego i nauki (np. Rada Doskonałości Naukowej czy Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego). Zmiana ta nie była przedmiotem konsultacji i wykracza poza pierwotny zakres nowelizacji. Argumentacja przedstawiana za tą zmianą nie uwzględnia odmiennego charakteru funkcji, sprawowanych przez organy lub przez osoby zasiadające w organach i gremiach kolegialnych uczelni w porównaniu z funkcjami instytucji, działających w systemie szkolnictwa wyższego i nauki. Uzasadnienie nie odnosi się też w żaden sposób do argumentacji przedstawianej przy uchwalaniu ustawy PSWiN, dotyczącej intencjonalnego zróżnicowania limitów wieku. Poprawka ta uwzględnia stanowisko Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Poprawka nr 5 eliminuje przepis określający fakultatywne przesłanki odwołania członka rady uczelni. Zmiana polegająca na dodaniu ust. 5a do art. 20 PSWiN odbiera *de facto* senatowi uczelni prawo odwołania członka rady uczelni z własnej inicjatywy, zawężając je wyłącznie do sytuacji, wskazanych w dodawanym przepisie. Jest to w ocenie Senatu nieuzasadnione i może być oceniane jako naruszenie zasady autonomii uczelni. Organ powołujący członka rady uczelni powinien mieć możliwość odwołania go w każdym przypadku, gdy dojdzie do wniosku, że nie wypełnia on właściwie swoich obowiązków albo gdy jego działalność szkodzi uczelni. Poprawka ta uwzględnia stanowisko Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Poprawka nr 6 eliminuje zmiany w odniesieniu do zasad łączenia funkcji członka rady uczelni z innymi funkcjami. Zmiana art. 32 ust. 1 PSWiN zmierza do ograniczenia zakazu zatrudnienia w administracji publicznej osób zasiadających w statutowych organach uczelni o charakterze kolegialnym (np. rada dyscypliny) albo sprawujących funkcję takich organów (w przypadku organów o charakterze jednoosobowym, np. dziekan będący organem na podstawie statutu). Obowiązujące ograniczenie ma na celu zapewnienie, że organy autonomicznej uczelni pozostaną niezależne od administracji publicznej, oraz eliminację możliwych konfliktów interesów lub zobowiązań. Zdaniem Senatu dotychczasowa regulacja jest zasadna i powinna zostać utrzymana. Nie zmieniły się bowiem okoliczności,

uzasadniająca jej wprowadzenie w PSWiN. Poprawka ta uwzględnia stanowisko Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Poprawka nr 7 zmierza do tego, aby w przypadkach i na warunkach określonych w regulaminie studiów uczelnia, na wniosek studenta, mogła zaliczyć na poczet zajęć praktycznych czynności wykonywane przez niego w szczególności w ramach zatrudnienia, stażu lub wolontariatu, jeżeli umożliwiły one uzyskanie efektów uczenia się określonych w programie studiów dla zajęć praktycznych. Korygowany przepis, w brzmieniu uchwalonym przez Sejm, ma węższy zakres. Odnosi się on wyłącznie do zaliczania wskazanych wyżej czynności na poczet praktyki zawodowej. Poprawka wychodzi naprzeciw zapotrzebowaniu zgłaszanemu przez studentów, którzy pracują zawodowo lub działają w ramach wolontariatu w zakresie zbieżnym ze studiowanym kierunkiem studiów.

Poprawka nr 8 podnosi maksymalną wysokość miesięcznego dochodu w rodzinie studenta uprawniającą do ubiegania się o stypendium socjalne. W ocenie Senatu, ze względu na rosnące koszty utrzymania studenta, związane m.in. z wysoką inflacją, oraz mając na uwadze zapewnienie odpowiedniej dostępności stypendium socjalnego dla studenta, należy podnieść o 0,1 wskaźnik określony w nowelizowanym art. 87 ust. 2 PSWiN.

Poprawka nr 9 uściśla, że to uczelnia określi w swoim statucie, co należy rozumieć przez „znaczące osiągnięcia naukowe, artystyczne lub dydaktyczne”, brane pod uwagę przy zatrudnianiu osoby, która uzyskała za granicą stopień naukowy, stopień w zakresie sztuki lub tytuł zawodowy, który nie został uznany za równoważny z odpowiednim polskim stopniem lub tytułem. W ocenie Senatu, dookreślenie w statucie uczelni pojęcia nieostrego zapewni obiektywną ocenę kandydata do pracy, jak również pozwoli uniknąć daleko idącej dowolności w ocenie spełniania przez kandydata warunku posiadania znaczących osiągnięć naukowych, artystycznych lub dydaktycznych. Zaproponowane rozwiązanie uwzględnia zasadę autonomii uczelni, umożliwiając każdej z nich określenie własnych zasad i kryteriów oceny osiągnięć kandydata.

Zmiana dokonywana poprawką nr 10 ma na celu objęcie osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora w trybie eksternistycznym reprezentacją samorządu doktorantów, działającego w danej jednostce. Senat zwraca uwagę, że doktorantów bez względu na procedurę łączy ten sam cel, jakim jest uzyskanie stopnia doktora. Wiąże się to z podobną naturą spraw i problemów związanych w szczególności z przygotowaniem rozprawy doktorskiej oraz prowadzeniem procedury awansu naukowego. Tym samym obie grupy

doktorantów powinny być objęte tą samą reprezentacją, w tym przez Krajową Reprezentację Doktorantów. Poprawka uwzględnia jedną ze zgłoszonych w trakcie prac nad ustawą propozycji Krajowej Reprezentacji Doktorantów.

Poprawka nr 14 eliminuje zmianę umożliwiającą Uniwersytetowi Papieskiemu Jana Pawła II w Krakowie prowadzenie postępowania nostryfikacyjnego, o ile wnioski dotyczą dyscypliny nauk teologicznych. W ocenie Senatu różnicowanie uprawnień do nostryfikacji dyplomów jest systemowo nieuzasadnione. Senat uważa, że wymagania PSWiN dotyczące warunku (posiadanie kategorii naukowej A lub A+), który musi spełniać podmiot prowadzący postępowanie nostryfikacyjne, muszą być takie same dla każdego podmiotu prowadzącego takie postępowanie, bez względu na status podmiotu. Ustawodawca nie powinien wprowadzać nieuzasadnionych wyjątków od przyjętych przez siebie zasad. Tego rodzaju regulacje zmniejszają bowiem funkcjonalność ustawy w danym obszarze regulacyjnym.

W trakcie prac nad projektem ustawy w Sejmie rozszerzono jego zakres o zmiany w ustawie z dnia 5 kwietnia 2006 r. o finansowaniu Papieskiego Wydziału Teologicznego w Warszawie z budżetu państwa, ustawie z dnia 5 kwietnia 2006 r. o finansowaniu Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu z budżetu państwa oraz ustawie z dnia 5 kwietnia 2006 r. o finansowaniu Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie z budżetu państwa, w związku z tym nasuwa się wątpliwość, czy jest to zgodne z art. 2, art. 118 i art. 119 Konstytucji. O ile rozszerzenie zakresu zmian dokonywanych w PSWiN, ze względu na charakter noweli (porządkuje ona PSWiN oraz eliminuje wątpliwości, które pojawiły się w dotychczasowej praktyce stosowania tej ustawy), można uznać za mieszczące się w szeroko rozumianym celu ustawy, o tyle w przypadku zmian zasad finansowania uczelni, których dotyczą zmieniane dodatkowo ustawy, nie jest to oczywiste.

Trzeba mieć na względzie, że Trybunał Konstytucyjny niejednokrotnie w swoim orzecznictwie podkreślał, że zasada trzech czytań wynikająca z art. 119 ust. 1 Konstytucji oznacza konieczność trzykrotnego rozpatrywania przez Sejm tego samego projektu ustawy w sensie merytorycznym, a nie tylko technicznym („zakresowa tożsamość” rozpatrywanego projektu). Z zasady trzech czytań wynika dopuszczalny zakres (głębokość) poprawek. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego wnoszone na poszczególnych etapach procedury sejmowej poprawki muszą – co do zasady – mieścić się w zakresie projektu wniesionego przez uprawniony podmiot i poddanego pierwszemu czytaniu. W uzasadnieniach do wyroków Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 marca 2004 r. (K 37/03) i z dnia 21 grudnia

2005 r. (K 45/05) można przeczytać, że wnoszenie poprawek nie może przekształcać się w surogat prawa inicjatywy ustawodawczej. Z takim przypadkiem będziemy mieli do czynienia, gdy przedmiotem kolejnych czytań w Sejmie będzie, w następstwie dokonanych w nim zmian, inny merytorycznie projekt niż ten, który inicjował proces prawotwórczy (został skierowany do łaski marszałkowskiej).

Mając powyższe na względzie uchwalono poprawkę nr 16.

Poprawki nr 1, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22 zmierzają do podniesienia jakości techniczno-legislacyjnej rozpatrzonego aktu oraz zapewnienia spójności przyjętych rozwiązań i ich adekwatności do intencji ustawodawcy.

W związku z tym, że w art. 36 ust. 12 PSWiN sformułowano skrót pojęcia „Rada Doskonałości Naukowej” oraz biorąc pod uwagę § 154 ust. 2 i 3 Zasad techniki prawodawczej (przepisy te określają zasady wprowadzania skrótu określenia złożonego i posługiwania się tym skrótem), uchwalono poprawki nr 1 i 22.

Kierując się § 10 Zasad techniki prawodawczej (nakaz zachowania konsekwencji terminologicznej), należy skorelować terminologicznie art. 220 ust. 1 i art. 222 ust. 1 pkt 1 (art. 1 pkt 46 lit. a noweli) w zakresie, w jakim przepisy te określają wnioskodawcę wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego (poprawka nr 11). Warto przy tym zwrócić uwagę na terminologię nienowelizowanego art. 219 ust. 2 PSWiN. W przepisie tym osoba, o której mowa w art. 219 ust. 1, nazywana jest osobą ubiegającą się o stopień doktora habilitowanego, czyli tak jak w art. 222 ust. 1 pkt 1.

Ponieważ nadanie uprawnienia do nadawania stopnia naukowego w trybie art. 226a PSWiN będzie następowało w drodze decyzji administracyjnej oraz biorąc pod uwagę art. 127 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, należy jednoznacznie wskazać w ustawie, że od decyzji takiej będzie przysługiwał stronie wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. Uchwalając poprawkę nr 12 wzięto pod uwagę m.in. art. 228 ust. 6 PSWiN (art. 1 pkt 49 noweli).

Poprawka nr 13 koreluje terminologicznie art. 328 ust. 3a pkt 1 lit. b PSWiN z art. 326 ust. 3 pkt 1 lit. b PSWiN.

W nowelizowanym art. 128 ust. 2 zdanie drugie (art. 1 pkt 19 noweli) mówiąc o urlopie macierzyńskim, urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopie ojcowskim, urlopie rodzicielskim lub urlopie wychowawczym, ustawodawca nazywa je zbiorczo urlopami

związanymi z rodzicielstwem, stosuje więc technikę użytą w art. 186^{8a} ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy. W zmienianym art. 360 ust. 3 (art. 1 pkt 67 lit. c noweli) i nienowelizowanym ust. 5 tego artykułu zdecydowano się jednak wymienić urlopy związane z rodzicielstwem wskazując ich nazwę. Ponieważ nie ma wątpliwości, że urlopy związane z rodzicielstwem, o których mowa w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, to wyłącznie te urlopy, które przewidziano w dziale ósmym – *Uprawnienia pracowników związane z rodzicielstwem* (ustawa ta jest aktem podstawowym z punktu widzenia świadczenia pracy i uprawnień/obowiązków stron stosunku pracy), dążąc do zapewnienia *sui generis* generalności art. 360 ust. 3 PSWiN (zmiana nazwy, któregoś z urlopów związanych z rodzicielstwem albo zmiana katalogu tych urlopów będzie pociągała za sobą konieczność zmiany tego przepisu) oraz kierując się § 10 Zasad techniki prawodawczej, uchwalono poprawkę nr 15.

Przepisy art. 7–9 i art. 11 są związane merytorycznie i odnoszą się do nowo dodawanych przepisów PSWiN. W przypadku art. 5 ust. 5, art. 217a, art. 217c oraz art. 343 ust. 7a pkt 1 nie powinno się mówić o „brzmieniu nadanym niniejszą ustawą”. Rozpatrzona ustawa nie nadaje bowiem wymienionym przepisom nowego brzmienia, ale dodaje je do PSWiN. Mając to na względzie, uchwalono poprawki nr 17 i 19.

W związku z tym, że art. 7, art. 11 i art. 12 związane są ze zmianami dokonanyymi przepisami zmieniającymi, które mają inny termin wejścia w życie niż ustawa jako taka (wchodzą w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia) oraz mając na względzie § 44 ust. 2 Zasad techniki prawodawczej, który określa warunki dopuszczalności odstępstwa od zasady, że ustawa powinna wchodzić w życie w całości w jednym terminie (zgodnie ze sztuką przepis zmieniający i związany z nim przepis przejściowy/dostosowujący/epizodyczny powinny wchodzić w życie w jednym terminie; spójność aktu prawnego), uchwalono poprawki nr 18, 20 i 21.